

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งหากคนมีคุณภาพแล้ว ย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และเด็กทุกกลุ่มต้องได้รับความเสมอภาคทางโอกาสที่จะได้รับการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐาน สถานศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระบุไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรคสองกำหนดว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

หลักการพื้นฐานของโรงเรียนแบบการเรียนรู้ร่วมกัน ถือว่าเด็กทั้งหมดควรเรียนด้วยกันเท่าที่เป็นไปได้โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคต่าง ๆ หรือความแตกต่างใด ๆ การบูรณาการเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการการศึกษาพิเศษสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุดภายในโรงเรียนแบบการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งให้บริหารเด็กทั้งหมดภายในชุมชนหนึ่ง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 5) การจัดการเรียนการสอนจะสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดนั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนว่ามีทัศนคติและวิสัยทัศน์ที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างไร และผู้บริหารได้สนับสนุนครูผู้สอนอย่างไร ถ้าหากสถานศึกษาขาดผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ และขาดการสนับสนุน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ก็ทำให้การจัดการศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานมีความสำคัญมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงานอย่างยิ่ง ความเคารพ ความศรัทธา และความเชื่อถือในตัวผู้บริหารจะเป็นผลให้ผู้บริหารในสถานศึกษาร่วมกันทำงานได้ดีประสบผลสำเร็จ จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญกับความสำเร็จในการบริหารงาน ดังที่ วิชาภรณ์ ภู่วัฒนกุล (2543, หน้า 33) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการ

ปัจจุบันมีโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนแกนนำในการจัดการเรียนร่วมเพิ่มมากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเข้าเรียนได้ การจัดการเรียนร่วมที่จะประสบผลสำเร็จให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีนั้น อารีย์ เพลินชัยวาณิช (2548, บทคัดย่อ) ได้กล่าวไว้ ปัจจัยและปัญหาในการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาของโรงเรียนการที่ผู้นำขององค์กรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมการมีเจตคติที่ดีมีความรักความเมตตาต่อเด็ก มีความเข้าใจในหลักการบริการงานเรียนร่วมทำให้ทุกฝ่ายมีแรงจูงใจในหลักการบริหารงานเรียนร่วม ทำให้ทุกฝ่ายมีแรงจูงใจในการปฏิบัติทำให้ทุกฝ่ายมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและผู้ปกครองพอใจในที่ได้บุตรหลานของตนได้รับบริหารที่ดี สิ่งเหล่านี้ทำให้ครูมีความสบายใจ และมีกำลังในการปฏิบัติทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2530, หน้า 17) ได้สรุปบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาได้ดังนี้บทบาทในการเป็นนักวางแผน บทบาทในการตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ บทบาทในการจัดองค์การกำหนด โครงสร้างการบริหารงาน บทบาทในการจัดระบบงานและรู้จักพัฒนาสถานศึกษา บทบาทในการเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและการบริหารหลักสูตรคือ เป็นผู้บริหารการเรียนการสอนบทบาทเป็นผู้บริหารรายบุคคล รู้จักเลือกสรรบุคคลากรให้เหมาะสมกับงาน รู้จักรักษาและพัฒนาบุคคลากรในโรงเรียน บทบาทในการบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทในการเป็นผู้บริหารทรัพยากร รู้จักนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ บทบาทในการเป็นผู้ประเมินการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งที่ได้ดำเนินการไปแล้วดีหรือไม่อย่างไร นอกจากนั้นผู้บริหารยังมีบทบาททางด้านสื่อสารติดต่อกับการประสานงานและการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในองค์กร ตลอดจนบทบาทในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

ดังนั้นการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ และปัจจัยสำคัญ คือด้านผู้บริหาร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมของสถานศึกษาและหวังว่าผลที่จะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลและแนวทางในการส่งเสริมจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท บุคคลากรในสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติในการจัดการเรียนร่วมต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการศึกษาจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงบทบาทของตนในการส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ผลของการศึกษาจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
3. เป็นข้อมูลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในการให้ความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุน ดูแลสถานศึกษา ให้มีการจัดการเรียนร่วมภายในสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. **ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล** การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดโดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง จะทำการศึกษาเฉพาะสถานศึกษาที่เป็นแกนนำในการจัดการเรียนร่วม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 30 โรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ครูผู้สอน จำนวน 539 คน รวมจำนวน 569 คน กลุ่มตัวอย่าง 234 คน ได้จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของเครสซีและมอร์แกน (Kerjcie, R.V. and Morgan, D.W. 1997, 608 อ้างอิงใน พิชิต ฤทธิจรรยา, 2543, หน้า 139) และกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยมีขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงานทั่วไป

3. **ขอบเขตด้านตัวแปรที่จะศึกษา** ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งมีขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 32)

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ
2. ด้านการบริหารงบประมาณ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ศัพท์ในความหมายและขอบเขตจำกัด ให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรม การปฏิบัติ การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย โดยอยู่ในความคาดหวังของครู ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาที่เปิดสอนการจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

3. ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

4. การจัดการเรียนร่วม หมายถึง การนำเอาปรัชญา หลักการ วิธีการและการจัดกระบวนการเรียนการสอนทางการศึกษาพิเศษมาบูรณาการใช้กับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนปกติที่มุ่งถึงประโยชน์ศักยภาพความแตกต่างระหว่างบุคคล

5. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เป็นแกนนำในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่จัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ในปีการศึกษา 2552

6. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลายประเภทเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นโรงเรียนนำร่องด้านการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

7. การส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม หมายถึง การปฏิบัติหรือดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกื้อหนุน เพิ่มพูน สนับสนุนการจัดการเรียนร่วมด้วยงานทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถความชำนาญ และประสิทธิผลสูงสุดต่อตัวนักเรียนโดยตรง

8. ด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนเชื้ออำนาจต่อการกำหนดนโยบายเป้าหมาย การวางแผนการแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการพัฒนา

9. ด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนเอื้ออำนวยต่อการวางแผนในการซื้อ จัดหาหรือจัดทำ จากวัสดุที่ได้จากการจัดซื้อ โดยงบประมาณเพื่อผลิตและใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในการจัดการเรียนรวม รวมทั้งวางแผน จัดสรรงบประมาณ รวมทั้งจัดหารายได้จากบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการจัดการเรียนร่วม

10. ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน ปฏิบัติงานได้เต็มประสิทธิภาพ มีการวางแผนกำลังคน ประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดสวัสดิการ และให้ประโยชน์แก่บุคลากร

11. ด้านการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สนับสนุนเอื้ออำนวยต่อการจัดบริเวณสถานศึกษาให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนร่วม โดยการประชุมปรึกษาหารือบุคลากรเพื่อวางแผนดำเนินการในการพัฒนาอาคารสถานที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนร่วม จัดสรรงบประมาณ ดำเนินการพัฒนาห้องเรียนจัดหาจัดทำวัสดุ อุปกรณ์ที่จะเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการเรียน สร้างบรรยากาศให้เป็นห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดกับผู้เรียนได้